

AHO, Kalevi (b.1949)

Prelude, Toccata and Postlude (1974) (*Novello*) 9'36
for cello and piano

- 1 Prelude 3'20
- 2 Toccata 3'07
- 3 Postlude 3'08

4 **Lamento** for two violins (2001) (*Modus Musiikki Oy*) 4'36
In memoriam Sakari Laukola

5 **Halla** for violin and piano (1992) (*Fennica Gehrman*) 7'40

Sonata for solo violin (1973) (*Fennica Gehrman*) 20'57

- 6 *Tempo di ciaccona – Più mosso – Prestissimo* 8'30
- 7 *Andante* 3'50
- 8 *Grandioso – Coda* 8'36

9 **In memoriam Pehr Henrik Nordgren** 10'09
for solo violin (2009) (*Fennica Gehrman*)

Piano Sonata No. 2 (2016) *(Fennica Gehrman)*

26'30

Hommage à Beethoven

10	I. <i>Allegro – Presto – Allegro molto – attacca –</i>	9'04
11	II. <i>Tranquillo</i>	5'01
12	III. <i>Allegro molto – attacca –</i>	4'33
13	IV. <i>Campane – attacca –</i>	2'55
14	V. <i>Allegro</i>	4'54

TT: 80'43

Samuli Peltonen *cello*

Sonja Fräki *piano*

Jaakko Kuusisto *violin*

Pekka Kuusisto *violin* [track 4]

Kalevi Aho

Kalevi Aho, one of Finland's foremost contemporary composers, was born in Forssa in southern Finland on 9th March 1949. He commenced violin studies in his home town at the age of ten, and his first compositions also date from this time. From the autumn of 1968 he studied the violin and composition at the Sibelius Academy in Helsinki; his composition teacher was Einojuhani Rautavaara.

After graduating as a composer (1971), Kalevi Aho continued his studies in Berlin (1971–72) as a pupil of Boris Blacher at the Staatliche Hochschule für Musik and darstellende Kunst. From 1974 until 1988 he was a lecturer in musicology at Helsinki University, and from 1988 until 1993 he was a professor of composition at the Sibelius Academy. Since the autumn of 1993 he has worked in Helsinki as a freelance composer.

The central focus of Aho's work consists of large-scale orchestral, chamber and vocal works; to date his output includes five operas (1978–2017), seventeen symphonies (1969–2014), thirty-one concertos (1981–2018), three chamber symphonies for string orchestra, other orchestral and vocal music and a large amount of music for chamber ensembles and solo instruments.

He has also made a number of arrangements and orchestrations of works by other composers. The most important of these is the completion of Uno Klami's unfinished ballet *Pyörteitä* (*Whirls*). In 1992 the Lahti Symphony Orchestra appointed Kalevi Aho composer in residence, and since 2012 he has been its composer laureate.

In Finland Aho has also gained a reputation as an assiduous writer on music and with his writings and speeches he has also taken a critical stand on the country's culture politics. He has occupied a number of important positions in Finnish cultural life.

Prelude, Toccata and Postlude for cello and piano

Prelude, Toccata and Postlude for cello and piano was composed in 1974. At first I started to write a solo work for cello for use in a competition, but I later gave up this idea and wrote a virtuoso work in three contrasting sections for cello/piano duo. The Prelude starts off forcefully, but at a relatively calm tempo. The central episode is Toccata, which proceeds at a very fast tempo and tests the limits of the virtuosic possibilities of both cello and piano. The Postlude forms a peaceful, quiet coda for the work. The piece was premièred by Erkki Rautio and Ralf Gothóni in Helsinki on 14th February 1977.

Lamento for two violins

I composed *Lamento* in February 2001 in memory of the young violinist Sakari Laukola. When Sakari (Sakke) passed away after a long illness, his parents contacted me and asked me for a piece for two violins, for their son's funeral. I had known Sakari Laukola myself; we had, for example, played for some years on the same desk in the Turku Musical Society Orchestra, which convenes once a year. I immediately wrote *Lamento*, and it was first performed by Sakke's best friends, the violinists Janne Malmivaara and Tuomas Rousi by his coffin at the Turku Ylösnousemuskappeli (Resurrection Chapel) on 16th February 2001. Some months later I also made a version of the piece for two violas.

The piece is based on a motif derived from the musical notes in the name 'Sakari Laukola': Es (E flat) – A – A – Re (D) – La (a) – La (A). From a hesitant beginning, the work gradually increases in speed, rising to a climax in the top register. The end of the piece is dominated by a simple motif repeated numerous times, a sort of musical farewell gesture.

Halla for violin and piano

I composed *Halla* as the compulsory piece in a Nordic competition for violin/piano duos that was planned to take place in Vaasa in 1992. The competition was cancelled, however, so the piece received its first performance at the Kuhmo Chamber Music Festival on 27th July 1994, played by Semmy Stahlhammer and Juhani Lagerspetz. *Halla* comprises two main sections; the sound masses are set in motion with robust forcefulness, and the work's character then becomes gradually more fragile. When choosing the title I wanted to use a beautiful Finnish word; *Halla* (frost) refers to the work's brittle, 'frozen' ending.

Sonata for Solo Violin

In 1972–73 I completed my national service as a civilian in the Perniö Alcoholic Care team. I had a violin with me, and it was in Perniö, in my free time, that I composed my Sonata for Solo Violin. I had practised Bach's Solo Violin Sonatas and had also superficially gone through Bartók's Solo Violin Sonata, and these works were the role models for my own piece. The work is in one movement and lasts about 21 minutes. It is based on the B–A–C–H motif throughout, heard initially as G–F sharp–A–G sharp, and later at other pitches as well.

It begins richly, in the tempo of Bach's famous Chaconne, although the start of my piece does not clearly adhere to chaconne form. A demanding *pizzicato* passage leads to a faster tempo, where the music rises up into the violin's uppermost register and simultaneously rises to a big climax. In contrast, there follows a calm, dreamy *Andante* passage, after which comes a majestic fugue on the B–A–C–H theme. Then comes the coda, freer in form, ending with the sonata's main motif.

When I was writing the Solo Violin Sonata, I practised the work well enough that I could play it a few times to friends. The official public première, however,

did not take place until 17th April 1978, when Olavi Pälli played it at a concert in Helsinki.

In memoriam Pehr Henrik Nordgren for solo violin

In 2009, the violinist and conductor John Storgårds performed as a soloist at the Lux Musicae festival in Siuntio. He wanted to present a première in his solo violin concert, and in February 2008, while planning his concert programme, Storgårds asked Pehr Henrik Nordgren for a suitable piece. Pehr Henrik was already very ill at this stage, however, and on 25th August 2008, he died, without having started to compose the piece.

When he heard about Nordgren's death, Storgårds immediately called me and suggested that I compose a work entitled *In memoriam Pehr Henrik Nordgren* for his Siuntio concert. I was delighted to take on this task, out of respect for the composer, who had been a close friend. I wrote the work in May 2009, and it was première by Storgårds in Siuntio on 15th November that year.

The ten-minute piece is based on the musical notes in Pehr Henrik Nordgren's name: E–H (=B)–D–G. These notes constitute the framework of an eight-note scale – which I called the Nordgren scale – as follows: E–F–G–G sharp–A sharp–B–C–D. The whole piece is based on this single scale; therefore it does not use all twelve notes of the chromatic scale.

The character of the piece is meditative and elegiac – often the music pauses on the border between musical note and noise, and in the end the music retreats as if towards weightless, otherworldly heights.

Piano Sonata No. 2, 'Hommage à Beethoven'

I composed my large-scale Piano Sonata No. 2 in 2016 as a gift for the pianist Sonja Fräki, who completed her doctorate at the Sibelius Academy that year on the subject

of my piano music. Fräki gave the first performance of the sonata at the Mänttä Music Festival on 1st August 2018.

In nineteenth century piano music, paraphrases – especially of operas – were common; Liszt, for example, made a number of them. My Second Piano Sonata is linked to this subsequently largely forgotten tradition. Its musical material is largely based on the most important themes of Beethoven’s most daring and extensive piano sonata, the ‘Hammerklavier’ Sonata. The work is not purely a paraphrase, however, but rather a commentary on the ‘Hammerklavier’ Sonata, in which Beethoven’s motifs are frequently ‘misquoted’ and developed in a different direction.

The first movement of the sonata is the most extensive and imposing. It begins robustly, like the ‘Hammerklavier’ opening motif with extra impetus, an idea that immediately follows its own path. Often the piano writing is spread over three staves. At the heart of the first movement is a large-scale, technically demanding double fugue, and the polyphonic material eventually blends into the main theme, crowning the entire movement. The slow second movement follows without a break. The third movement is like a scherzo, based on the musical material of Beethoven’s second movement. The fourth movement, which imitates the sound of bells, has no connection with Beethoven. The final movement gathers the sonata’s motifs together until they gradually break free, and the warbling of birds leads the sonata towards its enigmatic conclusion.

Beethoven’s spirit is in the background of the sonata, and is seen from a contemporary perspective. I have composed one other comparable work, the string quintet ‘Hommage à Schubert’, which similarly aims to be a contemporary commentary on Schubert’s String Quintet.

© *Kalevi Aho* 2019

Cellist **Samuli Peltonen**'s powerful and charismatic interpretations are especially to the fore in romantic and contemporary repertoire. He is the winner of many international competitions, and has played as a soloist with symphony orchestras in Finland and internationally, collaborating with conductors such as Sakari Oramo, Osmo Vänskä and Leif Segerstam. Currently he plays principal cello at the Finnish National Opera, and is frequently invited as guest principal at the Copenhagen Opera and Opera Australia. As a chamber musician, too, he enjoys a highly successful international career. He is an artistic director of the Kaskinen Music Summer together with Anna-Mari Peltonen. He performs on a Giovanni Grancino cello, the purchase of which was made possible by Mandatum Life.

www.samulipeltonen.com

The Finnish pianist **Sonja Fräki** specializes in the piano music of Kalevi Aho, which was the topic of her doctoral studies at the Sibelius Academy. She graduated as Doctor of Music in 2016. Her disc featuring the Aho's complete solo piano music (BIS-2106) was named as the Recording of the Month by Musicweb International in March 2015. Sonja Fräki has been successful at several international piano competitions, for example the Liszt Competition in Wrocław in 2008 (third prize) and the Schubert Competition in Dortmund in 2003 (fourth prize). She has performed as a soloist with various orchestras, including the Lahti Symphony Orchestra, Turku Philharmonic Orchestra and Tapiola Sinfonietta.

www.sonjafraiki.com

Conductor, composer and violinist **Jaakko Kuusisto** enjoys an extensive career that was launched by a series of successes in international violin competitions in the 1990s. He is among the most frequently recorded Finnish instrumentalists; his most recent release is the complete Solo Sonatas and Partitas by J. S. Bach for BIS.

Kuusisto's compositions consist of more than 30 opuses: chamber and vocal music, orchestral pieces and operas as well as music for films. His conducting repertoire is equally versatile and ranges from baroque to the latest new works, regardless of genre. He is currently chief conductor of Kuopio Symphony Orchestra, and artistic director of Oulu Music Festival.

www.jaakkokuusisto.fi

Violinist, conductor and composer **Pekka Kuusisto** is known for his fresh approach to repertoire, programming and performance. He performs with major orchestras worldwide and has appeared at London's BBC Proms, Edinburgh International Festival, Rheingau Musik Festival, Hollywood Bowl Los Angeles and Mostly Mozart Festival at New York's Lincoln Center. He has ongoing relationships as artistic partner with the Mahler Chamber Orchestra and Saint Paul Chamber Orchestra, and artistic best friend with the Deutsche Kammerphilharmonie Bremen. An advocate of new music, he has given premieres of concertos by Daniel Bjaranson, Sauli Zinovjev, Anders Hillborg, Andrea Tarrodi and Philip Venables.

Kalevi Aho

Keskeisiin suomalaisiin nykysäveltäjiin kuuluva Kalevi Aho syntyi Forssassa maaliskuun 9. päivänä 1949. Hän alkoi opiskella viulunsoittoa kotikaupungissaan kymmenen vuoden ikäisenä, ja hänen ensimmäiset sävellyksensä ovat peräisin jo tuolta ajalta. Syksystä 1968 hän opiskeli viulunsoittoa ja sävellystä Sibelius-Akatemiassa; hänen sävellysopettajanaan oli Einojuhani Rautavaara.

Suoritettuaan sävellysdiplomin keväällä 1971 Aho jatkoi opintojaan Berliinissä Boris Blacherin johdolla (Staatliche Hochschule für Musik and darstellende Kunst, 1971–72). Vuodesta 1974 vuoteen 1988 hän toimi Helsingin yliopistossa musiikkitieteen lehtorina, ja vuosina 1988–93 hän työskenteli Sibelius-Akatemian sävellyksen professorina. Syksystä 1993 Aho on työskennellyt vapaana säveltäjänä.

Ahon tuotannon keskeinen osa koostuu laajamuotoisista orkesteri-, kamarimusiikki- ja vokaaliteoksista. Tällä hetkellä hänen tuotantoonsa kuuluu viisi oopperaa (1978–2013), seitsemäntoista sinfoniaa (1969–2017), kolmekymmentäyksi konserttoa (1981–2018), kolme kamarisinfoniaa jousiorkesterille, muuta orkesteri- ja vokaalimusiikkia, suuri määrä kamarimusiikkia eri kokoonpanoille sekä lukuisia soolosoitinteoksia.

Hän on tehnyt myös lukuisia orkestrointeja ja sovituksia muiden säveltäjien teoksista. Tärkein näistä on Uuno Klamin keskeneräisen baletin *Pyörteitä* täydentäminen. Vuodesta 1992 Aho on toiminut Sinfonia Lahden nimikkosäveltäjänä, ja syksyllä 2011 hänet nimitettiin orkesterin kunniasäveltäjäksi.

Sävellystyön ohella Aho on tullut tunnetuksi taitavana ja yhteiskunnallisesti valveutuneena kirjoittajana, ja hän on kirjoituksillaan ja puheillaan useasti ottanut kantaa myös Suomen kulttuuripolitiikkaan. Hänellä on ollut useita tärkeitä organisaattorisia tehtäviä Suomen kulttuurielämässä.

Preludi, toccata ja postludi sellolle ja pianolle

Preludi, toccata ja postludi on sävelletty vuonna 1974. Aloin tehdä ensin soolo-teosta sellolle osallistuakseni erääseen sellosävellyskilpailuun, mutta luovuin ajatuksesta ja kirjoitin kolmesta vastakohtaisesta jaksosta koostuvan virtuoositeoksen sello-piano-duolle. Preludi alkaa voimakkaasti, mutta melko rauhallisessa tempossa. Keskeisenä jaksona on toccata, joka etenee erittäin nopeassa tempossa ja liikkuu sekä sellon että pianon virtuoosisten mahdollisuuksien ääri rajoilla. Postludi muodostaa kappaleelle rauhallisen, hiljenevän koodan. Erkki Rautio ja Ralf Gothóni kantaesittivät teoksen Helsingissä 14.2.1977.

Lamento kahdelle viululle

Sävelsin *Lamento*-teoksen helmikuussa 2001 nuorena kuolleen viulisti Sakari Laukolan muistolle. Kun Sakari (Sakke) oli menehtynyt pitkään sairauteensa, hänen vanhempansa ottivat minuun yhteyttä ja pyysivät minulta teosta kahdelle viululle poikansa hautajaisiin. Olin tuntenut Sakari Laukolan itekin, olimme soittaneet mm. useana vuonna pulttikavereina kerran vuodessa kokoontuvan Turun Soittanollisen Seuran orkesterissa. Sävelsin *Lamenton* saman tien, ja Saken parhaat ystävät, viulistit Janne Malmivaara ja Tuomas Rousi kantaesittivät sävellyksen hänen arkkunsa ääressä Turun Ylösnousemuskappelissa 16.2.2001. Loppukeväällä 2001 tein kappaleesta myös version kahdelle alttoviululle.

Sävellys pohjautuu nimen Sakari Laukola musiikillisten kirjainten (e)s-a-a-r(e)-la-la pohjalta rakennettuun motiiviin. Empivästä alusta sävellys nopeutuu vähitellen ja kasvaa kohti korkeuksia kipuavaan nousuun. Lopussa teosta vallitsee useaan kertaan toistuva yksinkertainen aihe, eränlainen musiikillinen hyvästijätön ele.

Halla viululle ja pianolle

Sävelsin *Hallan* pakolliseksi teoksen Vaasassa 1992 pidettäväksi suunniteltuun pohjoismaiseen duokilpailuun viululle ja pianolle. Jostain syystä kilpailu jouduttiin kuitenkin peruuttamaan, jolloin teos sai kantaesityksensä Kuhmon kamarimusiikki-juhllilla 27.7.1994 Semmy Stahlhammerin ja Juhani Lagerspetzin toimesta. *Halla* jakaantuu kahteen pääjaksoon; äänimassat lähtevät liikkeelle jyhkeän voimallisesti ja teoksen ilme haurastuu sitten aste asteelta. Etsin otsikoksi jotain kaunissointista suomenkielistä sanaa, ja *Halla* (pakkanen) viittaa juuri kappaleen haurastuvaan, ”jäätävään” loppujaksoon.

Sooloviulusonaatti

Vuonna 1972–73 suoritin asepalvelukseni siviilipalveluksena Perniön alkoholisti-huoltolassa. Siellä minulla oli mukanaani viulu, ja Perniössä sitten keväällä 1973 sävelsin vapaa-aikoinani sonaatin sooloviululle.

Olin harjoitellut itse Bachin sooloviulusonaatteja sekä pinnallisesti käynyt läpi myös Bartókin sooloviulusonaattia, ja nämä teokset olivat esikuvia omalle sonaatileni. Yksiosainen, noin 21 minuuttia kestävä teos perustuu kauttaaltaan aiheelle B-A-C-H, joka alussa soi korkeudelta G-Fis-A-Gis ja myöhemmin myös muilta korkeuksilta.

Teos alkaa täyteläisesti Bachin kuuluisan Chaconnen tempossa, vaikka alku ei noudatakaan selvää chaconne-muotoa. Vaativa, näppäillen (*pizzicato*) soitettava taite johdattaa nopeampaan jaksoon, joka nousee viulun aivan ylärekisteriin ja kasvaa samalla suureen huipennukseen. Tätä seuraa vastakohtana unenomainen, rauhallinen *Andante*-jakso, jota seuraa majesteettinen fuuga teemasta B-A-C-H. Teoksen muodoltaan vapaampi kooda päättyy tähän samaan sonaatin ydinmotiiviin.

Sooloviulusonaatin säveltämisen aikana harjoitin teoksen itse sellaiseen kun-

toon, että saatoin esittää sitä pariin kertaan tuolloin joillekin tuttavilleni. Teoksen varsinainen julkinen kantaesitys tapahtui kuitenkin vasta 17.4.1978, kun Olavi Pälli soitti teoksen konsertissaan Helsingissä.

In memoriam Pehr Henrik Nordgren sooloviululle

Vuonna 2009 viulisti-kapellimestari John Storgårds esiintyi solistina Siuntion Lux Musicae -juhllilla. Hän halusi sooloviulukonserttiinsa myös kantaesityksen, ja suunnitellensa helmikuussa 2008 konserttinsa ohjelmaa Storgårds pyysi Pehr Henrik Nordgrenia tekemään sellaisen. Pehr Henrik oli kuitenkin tässä vaiheessa jo hyvin sairas, ja 25.8.2008 hän kuoli ehtimättä aloittaa teosta.

Kuultuaan PH:n kuolemasta Storgårds soitti saman tien minulle ja ehdotti, että säveltäisin hänen Siuntion konserttiinsa sävellyksen otsikolla *In memoriam Pehr Henrik Nordgren*. Lupauduin mieliihyvin tähän tehtävään, kunnioituksesta läheistä säveltäjäystäväni kohtaan. Sävelsin teoksen toukokuussa 2009, ja Jontte kantaesitti sen Siuntiossa 15.11.2009.

Kymmenminuuttinen sävellys pohjautuu Pehr Henrik Nordgrenin musiikillisiin kirjaimiin e-h-d-g. Nämä sävelet ovat runkona kahdeksansävelisessä asteikossa, jonka nimesin mielessäni Nordgren-asteikoksi – sen sävelet ovat e-f-g-gis-ais-h-c-d. Koko sävellys perustuu tälle yhdelle ainoalle asteikolle – siinä ei siis käytetä kromaattisen asteikon kaikkia kahtatoista säveltä.

Teos on luonteeltaan meditoiva ja eleginen – usein musiikki pysähtyy hiljeten sävelen ja hälyn rajamaille, ja sävellys etäänny lopussa ikään kuin painovoimattomiin, tuonpuoleisiin korkeuksiin.

2. pianosonaatti ”Hommage à Beethoven”

Sävelsin laajan 2. pianosonaatin vuonna 2016 lahjaksi pianisti Sonja Fräkille, joka samana vuonna suoritti Sibelius-Akatemiassa tohtorintutkintonsa, aiheena juuri pianomusiikkini. Fräki kantaesitti sonaatin Mäntän musiikkijuhlilla 1.8.2018.

1800-luvun pianomusiikissa yleinen teostyyppi olivat parafraasit varsinkin ooperoista; niitä teki paljon mm. Liszt. 2. pianosonaatti liittyy tähän myöhemmin aika tavalla unohdettuun perinteeseen, ja sen musiikillinen materiaali perustuu paljolti Beethovenin yltiöpäisimmän ja laajimman pianosonaatin, *Hammerklavier*-sonaatin keskeisiin aiheisiin. Teos ei ole kuitenkaan puhdas parafraasi, vaan pikemminkin kommentti *Hammerklavier*-sonaatista, jossa *Hammerklavierin* motiiveja siteerataan normaalisti ”väärin” ja niitä kehitellään eri suuntaan kuin Beethovenilla.

Sonaatin ensimmäinen osa on laajin ja muhkein. Teos alkaa jyhkeästi ikään kuin potensoidulla *Hammerklavierin* alkuaihelmalla, joka kulkeutuu heti omille poluilleen. Tekstuuri on kirjoitettu monilta osin kolmelle viivastolle. 1. osan keskiössä on laaja ja teknisesti vaativa kaksoisfuuga, ja polyfoninen materiaali sulautuu lopulta pääteemaan huipentaen koko osan. Tästä siirrytään ilman taukoa hitaaseen toiseen osaan. Kolmas osa on ikään kuin ”Scherzo” hyödyntäen Beethovenin toisen osan musiikillista materiaalia. Kellojen sointia jäljittelevässä neljännessä osassa ei ole enää Beethoven-yhteyksiä. Viimeinen osa kokoa vielä sonaatin aiheita yhteen, kunnes ne vähitellen pakenevat, ja lintujen liverrys johdattaa sonaatin kohti arvoituksellista loppuaan.

Sonaatin taustalla on siten Beethovenin henki ikään kuin nykyajasta katsottuna. Tuotannossani on toinenkin hiukan vastaavanlainen sävellys, nimittäin jousikvintetto ”Hommage à Schubert”, joka taas pyrkii olemaan moderni kommentti Schubertin jousikvintetosta.

© *Kalevi Aho* 2019

Sellisti **Samuli Peltosen** voimakkaat ja karismaattiset tulkinnat pääsevät erityisesti oikeuksiinsa romanttisessa ja nykymusiikkiohjelmistossa. Hän on voittanut monia kansainvälisiä kilpailuja ja soittanut sinfoniaorkestereiden solistina niin Suomessa kuin ulkomailla kapellimestareinaan mm. Sakari Oramo, Osmo Vänskä ja Leif Segerstam. Tällä hetkellä hän työskentelee Suomen Kansallisoopperan soololistinään ja on soittanut säännöllisesti vierailevana soololistinään Kööpenhaminan kuninkaallisessa oopperassa ja Opera Australiassa. Hän tekee menestyksestä kansainvälistä uraa myös kamarimusiikkona. Hän on Kaskisten Musiikkikesän taiteellinen johtaja yhdessä Anna-Mari Peltosen kanssa. Hänellä on käytössään Giovanni Grancino -arvosello, jonka hankkimisen mahdollisti Mandatum Life.

www.samulipeltonen.com

Suomalainen pianisti **Sonja Fräki** on erikoistunut Kalevi Ahon pianomusiikkiin, joka oli myös hänen tohtoriopintojensa aihe Sibelius-Akatemiassa. Hän valmistui musiikin tohtoriksi vuonna 2016. Fräkin levytys kaikista Ahon soolopianoteoksista (BIS-2106) valittiin MusicWeb Internationalin kuukauden äänitykseksi maaliskuussa 2015. Sonja Fräki on menestynyt monissa kansainvälisissä pianokilpailuissa, esimerkiksi Liszt-kilpailussa Wrocławissa vuonna 2008 (kolmas sija) ja Schubert-kilpailussa Dortmundissa vuonna 2003 (neljäs sija). Hän on esiintynyt solistina monien orkesterien kanssa, joista mainittakoon Sinfonia Lahti, Turun filharmoninen orkesteri ja Tapiola Sinfonietta.

www.sonjafraiki.com

Kapellimestari, säveltäjä ja viulisti **Jaakko Kuusisto** tekee laajamittaista uraa, joka sai alkunsa monista menestyksistä kansainvälisissä viulukilpailuissa 1990-luvulla. Hän on yksi ahkerimmin levyttäneitä suomalaisia instrumentalisteja; hänen viimeisin levytyksensä on J. S. Bachin kaikki soolosonaatit ja -partitat sisältävä äänitys BIS-

levymerkille. Kuusiston sävellystuotanto pitää sisällään yli 30 opusta; kamari- ja laulumusiikkia, orkesteriteoksia ja oopperoita sekä elokuvamusiikkia. Kuusiston ohjelmisto on laaja myös kapellimestarina kattaen teoksia barokista aina aikamme musiikkiin, genrestä riippumatta. Hän on tällä hetkellä Kuopion kaupunginorkesterin ylikapellimestari ja Oulun Musiikkijuhlien taiteellinen johtaja.

www.jaakkokuusisto.fi

Viulisti, kapellimestari ja säveltäjä **Pekka Kuusisto** tunnetaan raikkaasta lähestymisestäään ohjelmistoon, ohjelmasuunnitteluun ja esityksiin. Hän esiintyy monien maailman merkittävien orkesterien kanssa ja mm. BBC Proms -festivaalilla Lontoossa, Edinburghin kansainvälisellä festivaalilla, Rheingaun musiikkifestivaalilla, Hollywood Bowlissa Los Angelesissa ja Mostly Mozart -festivaalilla New Yorkin Lincoln Centerissä. Hän toimii taiteellisena partnerina Mahler Chamber Orchestrassa ja Saint Paul Chamber Orchestrassa ja ”Artistic Best Friendinä” Deutsche Kammerphilharmonie Bremenissä. Aikamme musiikin puolestapuhujana tunnettu Kuusisto on kantaesittänyt Daniel Bjarasonin, Sauli Zinovjevin, Anders Hillborgin, Andrea Tarrodin ja Philip Venablesin konsertot.

Kalevi Aho

Kalevi Aho, einer der bedeutendsten zeitgenössischen Komponisten Finnlands, wurde am 9. März 1949 in Forssa in Südfinnland geboren. Ab dem Alter von zehn Jahren erhielt er in seiner Heimatstadt Violinunterricht, und aus derselben Zeit stammen seine ersten Kompositionen. Ab Herbst 1968 studierte er Violine und Komposition an der Sibelius-Akademie in Helsinki; sein Kompositionslehrer war Einojuhani Rautavaara.

Nach seinem Abschluss (1971) setzte Kalevi Aho seine Studien als Schüler von Boris Blacher an der Staatlichen Hochschule für Musik und darstellende Kunst in Berlin fort (1971/72). Von 1974 bis 1988 war er Dozent für Musikwissenschaft an der Universität von Helsinki, von 1988 bis 1993 Professor für Komposition an der Sibelius-Akademie. Seit Herbst 1993 arbeitet er als freischaffender Komponist in Helsinki.

Der Schwerpunkt von Ahos Schaffen liegt auf großformatigen Orchester-, Kammer- und Vokalwerken. Gegenwärtig hat er u.a. fünf Opern (1978–2013), 17 Symphonien (1969–2017), 31 Konzerte (1981–2018), drei Kammersymphonien für Streichorchester, weitere Orchester- und Vokalkompositionen sowie zahlreiche Werke für Kammerensemble und Soloinstrumente komponiert.

Außerdem hat er eine Reihe von Werken anderer Kompositionen neu arrangiert und orchestriert; hervorzuheben ist dabei etwa die Fertigstellung von Uuno Klamis unvollendetem Ballett *Pyörteitä* (*Wirbel*). Im Jahr 1992 ernannte das Sinfonia Lahti Kalevi Aho zu seinem Composer-in-Residence; seit 2012 ist er Ehrenkomponist dieses Orchesters.

In Finnland hat sich Aho auch als produktiver Musikschriftsteller einen Namen gemacht. Mit seinen Schriften und Reden begleitet er die Kulturpolitik Finnlands kritisch; im finnischen Kulturleben hat er eine Reihe wichtiger Positionen inne.

Präludium, Toccata und Postludium für Cello und Klavier

Präludium, Toccata und Postludium wurden 1974 komponiert. Ich fing an, ein Solowerk für Cello zu schreiben, um an einem Cello-Kompositionswettbewerb teilzunehmen, aber ich gab die Idee auf und schrieb ein dreiteiliges virtuosos Stück für Cello-Klavier-Duo. Das Präludium beginnt kraftvoll, aber in einem relativ ruhigen Tempo. Der zentrale Teil ist die Toccata, die sich sehr schnell bewegt und sowohl das Cello als auch das Klavier an die Grenzen der virtuosos Möglichkeiten bringt. Das Postludium bildet eine friedliche, ruhiger werdende Coda. Erkki Rautio und Ralf Gothóni brachten das Werk am 14. Februar 1977 in Helsinki zur Uraufführung.

Lamento für zwei Violinen

Ich komponierte das *Lamento*-Stück in Erinnerung an den Geiger Sakari Laukola, der im Februar 2001 jung gestorben war. Als Sakari (Sakke) nach langer Krankheit starb, meldeten sich seine Eltern bei mir und baten mich um ein Werk für zwei Violinen für die Beerdigung ihres Sohnes.

Ich hatte Sakari Laukola selbst gekannt; Wir hatten mehrere Jahre am selben Pult des Orchesters der Musikalischen Gesellschaft Turku gespielt, das einmal im Jahr zusammenkommt. Ich habe das *Lamento* sofort komponiert, und Sakkes beste Freunde, die Geiger Janne Malmivaara und Tuomas Rousi, haben die Komposition am 16. Februar 2001 an seinem Sarg in der Himmelfahrtskapelle in Turku uraufgeführt. Im späten Frühjahr 2001 habe ich auch eine Version für zwei Bratschen angefertigt.

Die Komposition basiert auf einem Motiv, das auf den musikalischen Buchstaben (e)s-a-a-r(e)-la-la von Sakari Laukola basiert. Von einem nachdrücklichen Anfang ausgehend beschleunigt sich die Komposition allmählich und wächst zu

einer schmerzhaften Steigerung in die Höhe an. Am Ende des Werks herrscht ein einfaches Thema vor, das mehrmals wiederholt wird, eine Art musikalische Abschiedsgeste.

Halla für Violine und Klavier

Ich habe *Halla* als Pflichtwerk für einen nordischen Duowettbewerb für Violine und Klavier komponiert, der 1992 in Vaasa stattfinden sollte. Aus irgendeinem Grund musste der Wettbewerb jedoch abgesagt werden, so dass das Werk beim Kammermusikfestival Kuhmo am 27. Juli 1994 von Semmy Stahlhammer und Juhani Lagerspetz uraufgeführt wurde. *Halla* ist in zwei Hauptabschnitte unterteilt; Die Klangmassen setzen sich mit mächtiger Kraft in Bewegung und dann wird der Ausdruck des Werkes allmählich spröde. Ich suchte nach einem schön klingenden finnischen Wort für den Titel und *Halla* (Frost) bezieht sich gerade auf den zerbrechlichen, „einfrierenden“ Abschnitt zum Ende des Werks.

Solo-Violinsonate

In den Jahren 1972–73 absolvierte ich meinen Militärdienst als Zivildienstler in der Alkoholikeranstalt in Perniö. Dort hatte ich eine Geige dabei und im Frühjahr 1973 komponierte ich in meiner Freizeit in Perniö die Sonate für Solo-Violine. Ich hatte Bachs Solo-Violinsonaten selbst geübt und auch oberflächlich Bartóks Solo-Violinsonate durchgearbeitet, und diese Werke waren Vorbilder für meine eigene Sonate. Das einsätziges Werk, das ungefähr 21 Minuten dauert, basiert vollständig auf dem Motiv B-A-C-H, das zu Beginn die Töne G-Fis-A-Gis umfasst und später auch auf andere Tonhöhen transponiert wird.

Das Werk beginnt ganz im Tempo von Bachs berühmter Chaconne, obwohl der Anfang nicht der offensichtlichen Chaconne-Form folgt. Die anspruchsvolle,

zupfend (*pizzicato*) zu spielende Überleitung führt zu einem schnelleren Abschnitt, der die Violine in das obere Register führt und gleichzeitig zu einem großartigen Höhepunkt heranwächst. Dem folgt als Gegensatz der verträumte, ruhige *Andante*-Abschnitt, gefolgt von einer majestätischen Fuge des B-A-C-H-Motivs. Die von der Form her freiere Coda des Werkes endet mit demselben Kernmotiv der Sonate.

Während der Komposition der Solo-Violinsonate habe ich das Werk selbst einstudiert, um es einigen meiner Bekannten ein paarmal vorspielen zu können. Die eigentliche Uraufführung fand jedoch erst am 17. April 1978 statt, als Olavi Pälli sie bei seinem Konzert in Helsinki aufführte.

In memoriam Pehr Henrik Nordgren für Solovioline

Im Jahr 2009 trat der Geiger und Dirigent John Storgårds als Solist beim Festival Lux Musicae in Siuntio auf. Er wollte auch eine Premiere für sein Solo-Konzert und als er sein Konzertprogramm im Februar 2008 plante, bat Storgårds Pehr Henrik Nordgren, ein solches Werk zu schreiben. Pehr Henrik war zu diesem Zeitpunkt jedoch bereits sehr krank und starb am 25. August 2008, ohne dass er mit der Arbeit an diesem Werk begonnen hätte.

Nachdem Storgårds von Pehrs Tod erfahren hatte, rief er mich sofort an und schlug mir vor, für sein Konzert in Siuntio ein Werk mit dem Titel *In memoriam Pehr Henrik Nordgren* zu komponieren. Ich sagte gerne zu, diese Aufgabe aus Respekt für meinen engen Komponistenfreund zu übernehmen. Ich habe das Werk im Mai 2009 komponiert und es wurde am 15. November 2009 von Storgårds in Siuntio uraufgeführt.

Die zehnminütige Komposition basiert auf Pehr Henrik Nordgrens musikalischen Buchstaben e-h-d-g. Diese Töne bilden den Rahmen einer Achttonskala, die ich in Gedanken Nordgren-Skala nannte – ihre Töne sind e-f-g-gis-ais-h-c-d. Die gesamte Komposition basiert auf dieser einzelnen Skala – daher werden nicht

alle zwölf Töne der chromatischen Skala verwendet.

Das Werk ist von seiner Natur her meditativ und elegisch – oft scheint die Musik anzuhalten, leiser werdend im Grenzbereich zwischen Ton und Geräusch, und am Ende entfernt sich die Komposition wie auf schwerelose, jenseitige Höhen.

2. Klaviersonate „Hommage à Beethoven“

2016 komponierte ich eine umfangreiche 2. Klaviersonate als Geschenk für die Pianistin Sonja Fräki, die im selben Jahr an der Sibelius-Akademie über meine Klaviermusik promovierte. Fräki hat die Sonate am 1. August 2018 beim Musikfestival Mänttä uraufgeführt.

In der Klaviermusik des 19. Jahrhunderts waren Paraphrasen, insbesondere von Opern, eine gewöhnliche Werkgattung; Vor allem Liszt hat viele davon gemacht. Die zweite Klaviersonate knüpft an diese später gänzlich in Vergessenheit geratene Tradition an und basiert in ihrem musikalischen Material weitgehend auf den zentralen Themen von Beethovens berühmtester und umfangreichster Klaviersonate, der *Hammerklaviersonate*. Das Werk ist jedoch keine reine Paraphrase, sondern eher ein Kommentar zur *Hammerklaviersonate*, in der Motive der *Hammerklaviersonate* in der Regel „falsch“ zitiert und in eine andere Richtung entwickelt werden als bei Beethoven.

Der erste Teil der Sonate ist der umfangreichste und prachtvollste. Das Werk beginnt kühn wie mit einem potenzierten Eröffnungsmotiv der *Hammerklaviersonate*, das unmittelbar seinen eigenen Wegen folgt. An vielen Stellen ist der Notentext auf drei Notensystemen notiert. Das Herzstück von Teil 1 ist eine umfangreiche und technisch anspruchsvolle Doppelfuge, und das polyphone Material verschmilzt schließlich, indem es den Satz mit einem Höhepunkt abschließt. Von hier geht es ohne Pause zum langsamen zweiten Satz über. Der dritte Satz ist wie ein Scherzo, das musikalische Material des zweiten Satzes von Beethoven verwendet. Im

vierten Teil, der den Klang von Glocken imitiert, gibt es keine Beethoven-Verbindungen mehr. Der letzte Teil sammelt noch die Motive der Sonate, bis sie allmählich entkommen und der Triller der Vögel die Sonate ihrem rätselhaften Ende entgegenführt.

Somit steht im Hintergrund der Sonate der Geist Beethovens wie aus heutiger Zeit betrachtet. Unter meinen Werken gibt es eine andere, etwas ähnliche Komposition, nämlich das Streichquintett „Hommage à Schubert“, das ebenso einen modernen Kommentar zu Schuberts Streichquintett anstrebt.

© *Kalevi Aho 2019*

Die kraftvollen und charismatischen Interpretationen des Cellisten **Samuli Peltonen** treten besonders im romantischen und zeitgenössischen Repertoire in den Vordergrund. Er ist Gewinner vieler internationaler Wettbewerbe und hat als Solist mit Symphonieorchestern in Finnland und auf internationaler Ebene zusammengearbeitet, unter anderem mit Dirigenten wie Sakari Oramo, Osmo Vänskä und Leif Segerstam. Derzeit ist er Solocellist an der Finnischen Nationaloper und wird häufig als Gast an die Oper Kopenhagen und die Opera Australia eingeladen. Auch als Kammermusiker blickt er auf eine sehr erfolgreiche internationale Karriere zurück. Zusammen mit Anna-Mari Peltonen ist er künstlerischer Leiter des Musiksommers Kaskinen. Er spielt auf einem Cello von Giovanni Grancino, dessen Kauf von Mandatum Life ermöglicht wurde.

www.samulipeltonen.com

Die finnische Pianistin **Sonja Fräki** hat sich auf die Klaviermusik von Kalevi Aho spezialisiert, über die sie an der Sibelius-Akademie promoviert hat. Sie hat 2016 ihr Studium als „Doctor of Music“ abgeschlossen. Ihre CD mit der kompletten

Solo-Klaviermusik von Aho (BIS-2106) wurde im März 2015 von Musicweb International zur Aufnahme des Monats gekürt. Sonja Fräki war bei mehreren internationalen Klavierwettbewerben erfolgreich, zum Beispiel beim Liszt-Wettbewerb in Breslau 2008 (3. Preis) und Schubert-Wettbewerb in Dortmund 2003 (4. Preis). Sie trat als Solistin mit verschiedenen Orchestern auf, darunter der Sinfonia Lahti, dem Philharmonischen Orchester Turku und der Tapiola Sinfonietta.

www.sonjafraiki.com

Der Dirigent, Komponist und Geiger **Jaakko Kuusisto** blickt auf eine lange Karriere zurück, die in den 1990er Jahren durch eine Reihe von Erfolgen bei internationalen Violinwettbewerben eingeleitet wurde. Er gehört zu den am häufigsten aufgenommenen finnischen Instrumentalisten; Seine neueste Veröffentlichung sind die kompletten Sonaten und Partiten für Violine solo von J.S. Bach für BIS. Kuusistos Werkkatalog umfasst mehr als 30 Kompositionen: Kammer- und Vokalmusik, Orchesterstücke und Opern sowie Filmmusik. Sein Repertoire als Dirigenten ist ebenso vielseitig und reicht vom Barock bis zu den neuesten neuen Werken, unabhängig vom Genre. Derzeit ist er Chefdirigent des Symphonieorchesters Kuopio und künstlerischer Leiter des Musikfestivals Oulu.

www.jaakkokuusisto.fi

Der Geiger, Dirigent und Komponist **Pekka Kuusisto** ist bekannt für seine frische Herangehensweise an Repertoire, Programmierung und Performance. Er tritt mit großen Orchestern weltweit auf und trat bei den Londoner BBC Proms, dem Edinburgh International Festival, dem Rheingau Musik Festival, dem Hollywood Bowl Los Angeles und dem Mostly Mozart Festival im New Yorker Lincoln Center auf. Er ist künstlerischer Partner des Mahler Chamber Orchestra und des Saint Paul Chamber Orchestra sowie „Artistic Best Friend“ der Deutschen Kammerphilhar-

monie Bremen. Als Verfechter der neuen Musik hat er Konzerte von Daniel Bjarnason, Sauli Zinovjev, Anders Hillborg, Andrea Tarrodi und Philip Venables uraufgeführt.

Kalevi Aho

L'un des plus importants compositeurs contemporains de la Finlande, Kalevi Aho est né à Forssa dans le sud du pays le 9 mars 1949. Il a commencé ses études de violon dans sa ville natale à l'âge de dix ans et ses premières compositions datent aussi de cette époque. À l'automne de 1968, il entra à l'Académie Sibelius à Helsinki dans la classe de violon et celle de composition d'Einojuhani Rautavaara.

Après avoir obtenu son diplôme en composition (1971), Kalevi Aho a poursuivi ses études à Berlin (1971–72) comme élève de Boris Blacher à la Staatliche Hochschule für Musik und darstellende Kunst. Il a donné des cours de musicologie à l'université d'Helsinki de 1974 à 1988 et, de 1988 à 1993, il a enseigné la composition à l'Académie Sibelius. Il travaille comme compositeur indépendant à Helsinki depuis l'automne 1993.

Le travail de Aho est centré particulièrement sur des œuvres orchestrales de grand format, des compositions de chambre et vocales ; aujourd'hui, son catalogue compte cinq opéras (1978–2013), dix-sept symphonies (1969–2017), trente-et-un concertos (1981–2018), trois symphonies de chambre pour orchestre à cordes, autre musique orchestrale et vocale ainsi que beaucoup de musique pour ensembles de chambre et pour instruments solos.

Il a fait aussi plusieurs arrangements et orchestrations d'œuvres d'autres compositeurs. Le projet le plus important a été la finition du ballet inachevé *Pyörteitä* (*Tourbillons*) d'Uuno Klami. En 1992, l'Orchestre symphonique de Lahti a nommé Kalevi Aho compositeur en résidence et, depuis 2012, il en est compositeur lauréat.

En Finlande, Aho s'est aussi mérité une bonne réputation comme compositeur assidu de musique et, grâce à ses écrits et ses déclarations, il occupe une place bien en vue dans la politique culturelle de la Finlande. Il a assumé plusieurs responsabilités importantes dans la vie culturelle finlandaise.

Prélude, Toccata et Postlude pour violoncelle et piano

Prélude, Toccata et Postlude pour violoncelle et piano date de 1974. J'ai d'abord commencé à écrire une œuvre solo pour violoncelle pour emploi dans un concours mais j'ai ensuite abandonné cette idée et j'ai écrit une pièce virtuose en trois sections contrastantes pour duo de violoncelle/piano. Le Prélude commence avec force mais dans un tempo relativement calme. L'épisode central est la Toccata qui passe très rapidement et teste les limites des possibilités virtuoses du violoncelle et du piano. Le Postlude forme une coda douce et paisible à l'œuvre. La pièce a été créée par Erkki Rautio et Ralf Gothóni à Helsinki le 14 février 1977.

Lamento pour deux violons

J'ai composé *Lamento* en février 2001 à la mémoire du jeune violoniste Sakari Laukola. Quand Sakari (Sakke) nous quitta après une longue maladie, ses parents prirent contact avec moi et me demandèrent une pièce pour deux violons pour les funérailles de leur fils. J'avais moi-même connu Sakari Laukola ; nous avons joué par exemple au même pupitre pendant quelques années à l'Orchestre de la société musicale de Turku qui se réunit une fois l'an. J'ai immédiatement écrit *Lamento* et il fut créé par les meilleurs amis de Sakke, les violonistes Janne Malmivaara et Tuomas Rousi à côté de son cercueil à la Ylösnousemuskappeli (Chapelle de la Résurrection) à Turku le 16 février 2001. Quelques mois plus tard, j'en ai fait une version pour deux altos.

La pièce repose sur un motif issu des notes musicales dans le nom Sakari Laukola : Es (mi bémol), A–A (la)–ré–la–la. Après un début hésitant, l'œuvre accroît graduellement sa vitesse, montant à un sommet dans le registre aigu. La fin de la pièce est dominée par un simple motif répété de nombreuses fois, une sorte de geste d'adieu musical.

Halla pour violon et piano

J'ai composé *Halla* comme pièce imposée dans un concours nordique pour duos violon/piano qui devait avoir lieu à Vaasa en 1992. Le concours fut cependant annulé et la pièce fut créée au Festival de musique de chambre de Kuhmo le 27 juillet 1994 par Semmy Stahlhammer et Juhani Lagerspetz. *Halla* comprend deux sections principales ; les masses sonores sont mises en mouvement avec une puissance robuste et le caractère de l'œuvre se fragilise graduellement. En choisissant le titre, j'ai voulu utiliser un beau mot finlandais : *Halla* (givre) se réfère à la fin friable, « gelée » de l'œuvre.

Sonate pour violon solo

En 1972–73, j'ai fait mon service militaire comme civil au centre de soins pour alcooliques de Perniö. J'avais un violon avec moi et c'est à Perniö, dans mon temps libre, que j'ai composé ma Sonate pour violon solo. J'avais travaillé les sonates pour violon seul de Bach et j'avais aussi lu superficiellement la Sonate pour violon solo de Bartók et ces œuvres servirent de modèles à ma pièce. L'œuvre est en un mouvement et dure environ 21 minutes ; elle repose entièrement sur le motif B–A–C–H (si bémol, la, do, si naturel) entendu d'abord comme sol – fa dièse, la – sol dièse et ensuite aussi sur d'autres hauteurs de son.

Elle commence richement, dans le tempo de la célèbre Chaconne de Bach, quoique le début de ma pièce n'adhère pas si clairement à la forme de chaconne. Un passage *pizzicato* difficile mène à un tempo plus rapide où la musique grimpe dans le registre le plus aigu du violon et aboutit simultanément à un grand sommet. Par contraste, un calme passage rêveur *Andante* précède une fugue majestueuse sur le thème B–A–C–H. Enfin la coda, en forme plus libre, clôt la sonate avec son motif principal.

En écrivant la Sonate pour violon solo, je m’y suis assez exercé pour pouvoir la jouer quelques fois pour des amis. La création publique officielle n’eut toutefois lieu que le 17 avril 1978 quand Olavi Pälli la joua à un concert à Helsinki.

In memoriam Pehr Henrik Nordgren pour violon solo

En 2009, le violoniste et chef d’orchestre John Storgårds jouait en soliste au festival Lux Musicæ à Siuntio. Il voulait présenter une création à son concert pour violon solo et, en février 2008, en planifiant son programme, Storgårds demanda à Pehr Henrik Nordgren une pièce appropriée. Pehr Henrik était déjà très malade alors et il mourut le 25 août 2008 sans avoir commencé à composer la pièce.

Quand il apprit la nouvelle du décès de Nordgren, Storgårds m’appela immédiatement et suggéra que je compose une œuvre intitulée *In memoriam Pehr Henrik Nordgren* pour son concert à Siuntio. Je fus ravi de me mettre à la tâche, par respect pour le compositeur qui avait été un bon ami. J’écrivis l’œuvre en mai 2009 et elle fut créée par Storgårds le 15 novembre suivant.

La pièce de dix minutes repose sur les notes musicales du nom de Pehr Henrik Nordgren: E–H–D–G (mi–si–ré–sol). Ces notes constituent le cadre d’une gamme de huit notes – que j’appelle la gamme de Nordgren – comme suit: mi–fa–sol–sol dièse–la dièse–si–do–ré. Toute la pièce est basée sur cette gamme ; c’est pourquoi elle n’utilise pas toutes les douze notes de la gamme chromatique.

Le caractère de la pièce est méditatif et élégiaque – la musique fait souvent une pause à la frontière entre une note musicale et du bruit et, à la fin, la musique se retire comme vers l’apesanteur, des hauteurs d’un autre monde.

Sonate pour piano no 2, « Hommage à Beethoven »

J’ai composé ma grande Sonate pour piano no 2 en 2016 comme présent pour la pianiste Sonja Fräki qui obtint son doctorat à l’Académie Sibelius cette année-là

avec ma musique pour piano comme sujet. Fräki donna la création de la sonate au Festival de musique de Mänttä le 1er août 2018.

En musique pour piano du 19e siècle, les paraphrases – surtout d’opéras – étaient chose commune ; Liszt par exemple en fit plusieurs. Ma Seconde Sonate pour piano est reliée à cette tradition subséquemment en majeure partie oubliée. Son matériel musical est en général basé sur les plus importants thèmes de la sonate pour piano la plus osée et étendue de Beethoven, la sonate « Hammerklavier », mais il s’agit plutôt ici d’un commentaire sur la sonate « Hammerklavier » où les motifs de Beethoven sont souvent mal cités et développés dans une direction différente.

Le premier mouvement de la sonate est le plus long et imposant. Il commence avec robustesse, comme le motif d’ouverture de la « Hammerklavier » avec un élan supplémentaire, une idée qui suit immédiatement son propre chemin. L’écriture pour piano est souvent répandue sur trois portées. Au cœur du mouvement se déroule une grande fugue double, techniquement exigeante, et le matériel polyphonique finit par se fondre avec le thème principal, couronnant le mouvement en entier. Le lent second mouvement suit sans arrêt. Le troisième mouvement ressemble à un scherzo, basé sur le matériel musical du second mouvement de Beethoven. Le quatrième mouvement, qui imite le son de cloches, n’a pas de lien avec Beethoven. Le mouvement final rassemble les motifs de la sonate jusqu’à ce qu’ils se libèrent et le chant d’oiseau mène la sonate à sa conclusion énigmatique.

L’esprit de Beethoven plane à l’arrière-fond de la sonate et est vu dans une perspective contemporaine. J’ai composé une autre œuvre comparable, le quintette à cordes « Hommage à Schubert », qui de même veut être un commentaire contemporain au Quintette à cordes de Schubert.

© *Kalevi Aho* 2019

Les interprétations énergiques et charismatiques du violoncelliste **Samuli Peltonen** sont particulièrement en vue dans le répertoire romantique et contemporain. Il a gagné plusieurs concours internationaux et il a joué en soliste avec des orchestres symphoniques en Finlande et sur la scène internationale, collaborant avec les chefs Sakari Oramo, Osmo Vänskä et Leif Segerstam. Actuellement premier violoncelle à l'Opéra national finlandais, il est fréquemment invité comme premier violoncelle invité à l'Opéra de Copenhague et l'Opéra d'Australie. Comme chambriste, il poursuit aussi une carrière internationale très réussie. Il joue d'un violoncelle de Giovanni Grancino dont l'achat lui fut rendu possible par Mandatum Life.

www.samulipeltonen.com

La pianiste finlandaise **Sonja Fräki** se spécialise dans la musique pour piano de Kalevi Aho qui était le sujet de son doctorat à l'Académie Sibelius. Elle obtint son doctorat en musique en 2016. Son disque présentant l'intégrale de la musique pour piano solo de Aho (BIS-2106) fut nommé Recording of the Month par Musicweb International en mars 2015. Sonja Fräki a connu du succès à plusieurs concours internationaux pour piano, dont le Concours Liszt à Wrocław en 2008 (3e prix) et Concours Schubert à Dortmund en 2003 (4e prix). Elle s'est produite comme soliste avec divers orchestres dont l'Orchestre symphonique de Lahti, l'Orchestre philharmonique de Turku et Tapiola Sinfonietta.

www.sonjafraiki.com

Le chef d'orchestre, compositeur et violoniste **Jaakko Kuusisto** jouit d'une importante carrière lancée par une série de succès à des concours internationaux pour violon dans les années 1990. Il figure parmi les instrumentistes finlandais les plus souvent enregistrés sur disque ; sa dernière sortie est l'intégrale des sonates solos et partitas de J. S. Bach sur BIS. Les compositions de Kuusisto comptent plus de

30 opus: musique de chambre et vocale, pièces pour orchestre et opéras ainsi que musique de film. Son répertoire de chef est tout aussi varié et passe du baroque aux dernières œuvres contemporaines, quel que soit le genre. Il est présentement chef attitré de l'Orchestre symphonique de Kuopio et directeur artistique du Festival de musique d'Oulu.

www.jaakkokuusisto.fi

Le violoniste, chef d'orchestre et compositeur **Pekka Kuusisto** est connu pour la fraîcheur de son approche du répertoire, ses programmes et exécutions. Il dirige d'importants orchestres dans le monde et il s'est produit aux Proms de la BBC de Londres, au Festival international d'Edinbourg, Rheingau Musik Festival, Hollywood Bowl Los Angeles et Festival Mostly Mozart au Centre Lincoln à New York. Il entretient des liens artistiques comme partenaire de l'Orchestre de chambre Mahler et l'Orchestre de chambre de Saint-Paul ; il est aussi « meilleur ami artistique » avec la Deutsche Kammerphilharmonie Bremen. Un défenseur de la musique nouvelle, il a donné la création de concertos de Daniel Bjarnason, Sauli Zinovjev, Anders Hillborg, Andrea Tarrodi et Philip Venables.

More chamber works by Kalevi Aho on BIS

Quintet for bassoon and string quartet

Quintet for alto saxophone, bassoon, viola, cello and double bass

Sinfonia Lahti Chamber Ensemble (BIS-866)

Oboe Quintet · Seven Inventions and Postlude for oboe and cello

Quintet for flute, oboe, violin, viola and cello

Sinfonia Lahti Chamber Ensemble (BIS-1036)

Solo III for flute

Sharon Bezaly (included on BIS-1159)

Solo X for French horn

Marie-Luise Neunecker (included on BIS-1859 SACD)

Solo IX for oboe · Sonata for oboe and piano

Piet Van Bockstal *oboe* · Yutaka Oya *piano* (included on BIS-1876 SACD)

Clarinet Quintet · Trio for clarinet, viola and piano · Sonata for two accordions

Osmo Vänskä *clarinet* · Sarah Kwak & Gina DiBello *violins* · Thomas Turner *viola*

Anthony Ross *cello* · Susan Billmeyer *piano* · Veli & Susanne Kujala *accordions* (BIS-1886)

Three Interludes · Alles Vergängliche (Sinfonia for organ)

Jan Lehtola (BIS-1946 SACD)

Ludus Solemnis – music for and with organ

Jan Lehtola *organ* and others (BIS-1966 SACD)

Works for Solo Piano

Sonja Fräki (BIS-2106 SACD)

Solo V for bassoon

Bram van Sambeek (included on BIS-2206 SACD)

Solo I for violin · Quintet for oboe, clarinet, bassoon, horn and piano

Jaakko Kuusisto *violin* and others (included on BIS-2216 SACD)

Wind Quintets Nos 1 & 2

Berlin Philharmonic Wind Quintet (BIS-2176 SACD)

The music on BIS's Hybrid SACDs can be played back in Stereo (CD and SACD) as well as in 5.0 Surround sound (SACD).

Our surround sound recordings aim to reproduce the natural sound in a concert venue as faithfully as possible, using the newest technology. In order to do so, all channels are recorded using the full frequency range, with no separate bass channel added. If your sub-woofer is switched on, however, most systems will also automatically feed the bass signal coming from the other channels into it. In the case of systems with limited bass reproduction, this may be of benefit to your listening experience.

Instrumentarium:

Samuli Peltonen Cello: Giovanni Grancino 1702; Bow: Charles Peccatte
Sonja Fräki Grand piano: Steinway D
Jaakko Kuusisto Violin: Matteo Goffriller (1702); Bow: A. Lamy

Recording Data

Recording: April 2017 [tracks 1–3, 5]; October 2018 [tracks 2, 6–14] at the Kalevi Aho Hall, Lahti, Finland
Producers and sound engineers: Thore Brinkmann (Take5 Music Production) [tracks 2, 6–14]
Hans Kipfer (Take5 Music Production) [tracks 1–3, 5]
Piano technician: Ari Helo

Equipment: BIS's recording teams use microphones from Neumann, DPA and Schoeps, audio electronics from RME, Lake People and DirectOut, MAD! optical cabling technology, monitoring equipment from B&W, STAX and Sennheiser, and Sequoia and Pyramix digital audio workstations.
Original format: 24-bit /96 kHz

Post-production: Editing and mixing: Thore Brinkmann [tracks 2, 6–14]; Hans Kipfer [tracks 1–3, 5]

Executive producer: Robert Suff

Booklet and Graphic Design

Cover text: © Kalevi Aho 2019
Translations: Andrew Barnett (English); Elke Albrecht (German); Arlette Lemieux-Chéné (French)
Front cover image: © Juan Hitters
Photo of Kalevi Aho: © Romain Etienne/Fennica Gehrman
Typesetting, lay-out: Andrew Barnett (Compact Design)

BIS Records is not responsible for the content or reliability of any external websites whose addresses are published in this booklet.

BIS recordings can be ordered from our distributors worldwide.
If we have no representation in your country, please contact:
BIS Records AB, Stationsvägen 20, SE-184 50 Åkersberga, Sweden
Tel.: +46 8 544 102 30 info@bis.se www.bis.se

BIS-2186 © & © 2020, BIS Records AB, Sweden.

BIS-2186